

FÄLTKLUBBENS SEXTIOTAL - EN SUBJEKTIV BETRÄKTELSE

Göran Bylund

Den geologiska grundkursen 1959 var stor, föreläsningssalen var full när föreläsaren inledde med en lång litania över geologernas arbetsmarknad i Sverige; känns det igen? Trots detta var det många av oss som fortsatte inom ämnet och som fortfarande arbetar med geologi. En anledning var kanske att efter en veckas föreläsningar började fältkursen och den tillbringades i och omkring Brösarps Gästgiveri med fri mat och logi och med en god introduktion till det skånska smörgåsbordet. Vi trodde att detta var geologens vardag. Det var fel, märkte vi senare, men då var det så dags. (För ordningens skull kan nämnas att vi gjorde kartor i bl a Andrarum för 1960 års geologiska världskongress i Köpenhamn, därav denna unika frikostighet.) Ganska snart fick vi också ryktesvis höra om fältklubben och dess verksamhet, men vi fick också veta att det var en klubb med klass och vem som helst kunde minsann inte komma med. Men redan första läsåret var vi invalda medlemmar och med i verksamheten.

Vid mitt första möte höll professor Regnéll ett intressant föredrag om det famösa Mohole projektet och inledde föredraget med att citera H G Wells novell: När jorden skrek. Sedan på eftersitsen märkte vi en viss vördnad för formerna och auktoriteterna, vi var t ex några stycken som djävdes ta av oss kavajerna och sitta i skjortärmarna vid kaffet och det medförde några höjda ögonbryn. Men vi förläts och fick sitta med och lyssna när professor Hadding, docent Hede m fl berättade skrönor om den goda tiden då fältklubben var en riktig fältklubb med strapatsrika vandringar i Fågelsångsdalen och inte bara en diskussionsklubb för vecka studenter.

Fältklubben och dess möten blev en fast punkt i tillvaron och även om man läste andra ämnen eller var borta från Lund försökte man följa med vad som hände. Sextiotalet var en tid då det fortfarande

var ganska lätt för geologer att få arbete utomlands, antingen i FN-tjänst eller i privata gruvföretag. Och hade man varit ute skulle det rapporteras och berättas vid ett fältklubbsmöte. Så det blev många intressanta reseberättelser med inslag av geologi och ibland geologi med inslag av reseberättelse. Själv talade jag om Liberia och LAMCO och den kommentar jag bäst kommer ihåg var att det var bra att föredraget var så kort så maten var varm vid eftersitsen. Detta är något som flera föredragshållare bör tänka på, det är en lika stor försyndelse att dra ut på föredraget som att hålla tal vid varmrätten på ett skånskt gästabud.

Fältklubben hade och har en stor ämnesbredd i sina föreläsningar, dels inom geologi naturligtvis, men även med utblickar i teknologi, biologi, astronomi m m. Något som dock slår en nu är bristen på diskussion under sextiotalet om de omvälvande nya teorier om kontinentaldrift och platttektonik som då växte fram. Det kan bero på att dessa teorier framfördes av geologer och geofysiker som arbetade med havsbottnarnas geologi medan vi härhemma satt säkert inne på vår sköld och hade svårt att anamma de nya idéerna. Så höll t ex professor C H Lindroth ett lysande föredrag om de landbryggor som måste funnits mellan olika områden, detta för att förklara spridningen av flora och fauna mellan olika kontinenter på en statisk jordyta. Detta kontrades dock i ett senare föredrag av professor Ernst Krauss, München, om Alpernas uppkomst där kontinentaldrift presenterades som en möjlig orsak till bergskedjebildning. När det gäller föredrag måste en eloge ges till Stig M Bergström, som var sekreterare under en stor del av sextiotalet, för de utförliga och elegant skrivna föredragsreferat han presterade. Det bör påpekas att fältklubbens protokollsböcker och andra handlingar har ett stort vetenskapshistoriskt värde.

Fältklubbens eftersitsar var en mycket viktig

del av verksamheten, då som nu, med julfesten i topp. De flesta festerna hölls på institutionen, endast några jubileumsfester hölls på lokal. Sextio-talets eftersitsar skiljer sig kanske inte så mycket från nutidens, punschen och kaptenlöjtnanten är desamma och diskussionerna lika högtstående. Men nutidens sexmästeri slipper ordna dansmusik genom att släpa den regnéllska radiogrammofonen uppför Sölvegatan till korridoren på andra våningen. Och de får aldrig njuta av Per Adolf Herrlins solon på dragspel. Denne mycket lärde man var också ett vandrande laboratorium med fickorna fulla av termometrar, höjdmätare, filmkameror och andra apparater, som villigt demonstrerades på eftersitsarna.

Fältklubben kanske inte var så mycket en fältklubb under sextioalet men exkursioner var ett regelbundet inslag. De flesta turerna gjordes i Skåne men så småningom vågade vi oss över sundet ända bort till Jylland för att sedan inleda sjuttioalet med ett stort språng ända till Sardinien.

En exkursion gick till sydöstra Skåne där Sigge Holmberg med sin erfarenhet från det av honom startade brunnsarkivet gav nya data om vad som döljer sig under de kvartära lagren. Sedan guidade Maurits Lindström längs kusten, bl a besökte vi den spektakulära formationen Prästens badkar i Vik. Dess uppkomst diskuterades livligt och ett meteoritnedslag antyddes som en trolig orsak. Vad gäller idag? Exkursionen avslutades på Målarhusens restaurang där vi noviser fick en ordentlig lektion i konsten att äta ål och dricka punsch, dock inte samtidigt. Fältklubben har alltid haft en fosterande funktion.

Jyllandsexkursionen leddes av Helge Gry från Köpenhamn och den gick tvärs över Jylland där vi fick studera kvartärgeologi i trakten av Viborg, saltgruvor samt det för mig mest spektakulära, de kraftigt tektoniserade asklagren i moleret utanför Nyköbing-Mors vid Limfjorden. Längre trodde man att dessa asklager härrörde från de mesozoiska skånska vulkanerna men senare dateringar har visat att de är betydligt yngre. Troligen kom de från vulkaner på Skageracks botten.

Fältklubbens sjuttioal inleddes med den längsta exkursionen hittills, till Sardinien. Kontakt hade etablerats med sardiska geologer och genom dem fick vi tillfälle att exkurera på öns södra del med lokala guider. Vi flög till Rom och sedan blev det

Tre av deltagarna på Jyllandsexkursionen 1968. Fr v Eva Marie Widmark, Sven Laufeld och Ann-Sofi Jeppsson.

båt till Cagliari där vi inkvarterades på ett turisthotell utanför staden. Exkursionen skedde med buss och vi fick se unga vulkanrester med vackra pelarstrukturer, olika sedimentära bergarter med fossil och vi gjorde även besök i några gruvor. Sardinien är Italiens största malmprovins och en av de äldsta i världen. Här var det första gången jag var med om att använda karbidlampor nere i en gruva. Det var kanske tur att belysningen var dålig för då kunde vi inte närmare studera gruvstöttornas kondition. Vi gjorde även vådliga bussfärder på serpentinvägar i bergen och de som satt längst bak i bussen kunde ibland njuta av ett par hundra meters vertikal utsikt, men inte så länge, då färden gick snabbt. Det kulturella missades inte, vi fick se de berömda försvarstornen, nuhragherna och den första maj fick vi inne i Cagliari följa en procession till St. Efisios ära. Det var ett folkloristiskt skådespel med grannt klädda oxdragna vagnar följda av grupper dansande livliga sardiska danser.